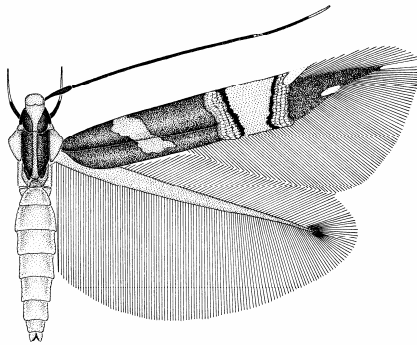

FRANJE

Jaargang 14 (28)

7 september 2011

ISSN: 1388-4409

**Mededelingen uit de Secties “Snellen” en “Ter Haar” van de Nederlandse
Entomologische Vereniging**

Colofon

Franje is het gezamenlijke contactorgaan van de secties “Snellen” en “Ter Haar” van de Nederlandse Entomologische Vereniging en verschijnt twee maal per jaar.

Logo: *Cosmopterix zieglerella* door Sjaak Koster

Redactie: Maurice Jansen.

Redactieadres: Maurice Jansen, Appelgaard 9, 4033 JA Lienden. Tel: 0344-603758 (privé), 0317-496821 (werk); e-mail: m.g.m.jansen@minlv.nl (werk); mgmjansen@planet.nl (privé)

Bestuur sectie Snellen:

voorzitter: Marja van der Straten, C. van Abkoudeplantsoen 35, 6708 ST Wageningen.

Tel: 0317-410467; e-mail: marjastraten@planet.nl

secretaris: Steve Wullaert, Vaartstraat 18, B-8710 Wielsbeke, België; Tel: + 32 495578345; e-mail: sw.demijnen@gmail.com.

penningmeester: Barry Teunissen, Winterswijkseweg 67, 7134 PH Vragender; Tel: 06-54985332; e-mail: ba.teunissen@natuurmonumenten.nl

Bestuur sectie Ter Haar:

voorzitter: Maurice Franssen, Van Lidth de Jeudelaan 3, 6703 Wageningen. Tel: 0317-422940; e-mail: maurice@franssenhagebols.demon.nl

secretaris: Maja de Keijzer, Corn. de Wittstraat 36^e, 3311 GD Dordrecht. Tel: 078-6137704; e-mail: boos@xs4all.nl

penningmeester: Mathilde Groenendijk, p/a De Vlinderstichting, Postbus 5066700 AM Wageningen. Tel: 0317-467346; e-mail: Mathilde.groenendijk@vlinderstichting.nl

lid: Henk Hunneman, De Warring 38, 8447 EC Heerenveen. Tel: 06-52478339; e-mail: h.hunneman@upcmail.nl

lid: Gerrit Tuinstra, De Twee Gebroeders 214, 9207 CB Drachten. Tel. 0512-518246; e-mail: gerrittuinstra@online.nl

Lidmaatschap voor leden van Snellen: € 9,- per jaar, bij voorkeur te voldoen op rekeningnummer 47.13.57.006, ten name van H.J. Teunissen te Vragender onder vermelding van “Contributie Snellen” en het jaartal.

Foreign members can pay their subscription of € 9,- yearly at the international banking account number (IBAN): NL28ABNA0471357006. Concerning the costs, please inform at your bank.

Lidmaatschap voor leden van Ter Haar: € 9,- per jaar, girorekening 4316551 t.n.v. sectie Ter Haar, Opheusden.

Website NEV: <http://www.nev.nl>.

INHOUD

Steve Wullaert

Verslag bijeenkomst Sectie Snellen op 5 maart 2011 te Schoonrewoerd34

Maja S.M. de Keijzer

Verslag van de voorjaarsbijeenkomst van de Sectie Ter Haar op 26 maart 2011 te

Schoonrewoerd40

Programma volgende bijeenkomst sectie Snellen47

Programma volgende bijeenkomst sectie Ter Haar.....48

Verslag bijeenkomst Sectie Snellen op 5 maart 2011 te Schoonrewoerd.

Steve Wullaert

Aanwezig: Jan Asselbergs, Anton Cox, Louis van Deventer, Maarten Eijssker, Cees Gielis, Frans Groenen, Harry Groenink, Bert Groothedde, Ab Goutbeek, Carel ten Ham, Hans Huisman, Maurice Jansen, Klaas Kaag, Maja de Keijzer, Joop Kuchlein, Tymo Muus, Leon Olsthoorn, Willy de Prins, L.J. Poot (introducé), Jan Scheffers, Ab Schreurs, Chris Snyers, Marja van der Straten, Barry Teunissen, André Verboven, Jaap van Vuure, Wolfgang Wittland, Hugo van der Wolf, Jacques Wolschrijn, Nelly Wolschrijn-Groeneveld, Steve Wullaert, Kees Zwakhals, Jaap Zwier.

Afmeldingen: Willem Ellis, Erik van Nieukerken, Sjaak Koster, Willem Oosterhof, Jurate de Prins, Peter de Rooij.

Huishoudelijk deel

Cees heeft weer twee nieuwe leden te melden: Kees Boele uit Haren en Chris Snyers uit België. Verder meldt Cees dat Kees van Lettow zijn lidmaatschap heeft opgezegd. Hij is bijna 89 jaar en kan vanwege zijn gezondheid niet meer aan zijn collectie werken. Het aantal leden van Snellen is nu 82.

Verslag vorige bijeenkomst

- Pag 5: Anton Cox meldt dat *Cydalima perspectalis* (Walker), de buxusmot nu ook in Zuid-Limburg zit en zich dus verder uitbreidt. Marja van der Straten vult daarop aan dat ze van een voorlichter heeft gehoord dat de buxustelers nu ook aangeven dat ze problemen krijgen met de teelt ten gevolge van het voorkomen ervan. De verspreiding in Nederland blijft zich doorzetten. Meer informatie over de verspreiding in Europa is te vinden op www.lepiforum.de.
- Pag 6: Hans Huisman komt later nog terug op het nog te maken genitaalpreparaat van *Epinotia pygmaeana* (Hübner).
- Pag 9: Hans Huisman merkt op dat vogelkers (*Prunus padus*) nergens in de literatuur wordt vermeld als voedselplant van *Nephopterix angustella* (Hübner). Tymo beaamt dat het inderdaad een fout is en dat het kardinaalsmuts (*Euonymus* sp) moet zijn.
- Pag 10: Op de vorige bijeenkomst toonde Jan Scheffers een foto van de zeldzame *Aethes williana* (Brahm). Hans Huisman twijfelt aan de determinatie omdat de datum waarop de vlinder is gevangen nogal vroeg is, nl. 26 april. Joop Kuchlein bevestigt dat het toch *Aethes williana* is en dat de soort nu met foto op de Tinea website staat. (www.kleinevinders.nl)
- Pag 13: Onderaan de pagina staat "Harry Groenink merkt op dat de soort bij hem rond Dalfsen...". Dit moet zijn "rond Hattem".

Het verslag is hierbij vastgesteld.

Bestuursmededelingen

Uit de NEV-wintervergadering:

- o Het museum in Leiden, Amsterdam, Utrecht en Wageningen zijn opgegaan in het NCB, Naturalis te Leiden. De verhuizing van Amsterdam zal in de komende maanden plaatsvinden. Over de plaats en positie van de NEV-bibliotheek wordt gesproken tussen NEV-bestuur en de directie van het NCB, de plaats zal Leiden worden.

- Snellen leden die geen NEV-lid zijn, kunnen geen gebruik maken van de NEV-faciliteiten (dus ook niet van de bibliotheek). We willen daarom iedereen, die dat nog niet is, dringend oproepen om ook NEV-lid te worden.
- De NEV heeft stereomicroscopen ter beschikking om te lenen. Men kan via het bestuur van de NEV een aanvraag indienen om zo'n microscoop voor een periode van één tot 2 jaar ter beschikking te krijgen.
- Indien wij als sectie bijzondere uitgaven zouden willen doen, dan kunnen wij van een beperkte bijdrage genieten die de NEV ter beschikking stelt. Bij grotere uitgaven gaat dit via de Uitenbogaard-Eliassen-stichting.
- De website van de NEV wordt verbeterd. In overleg met de webmaster van de NEV zal het mogelijk zijn om als sectie zelf aanpassingen te gaan doen aan de sectiepagina's. Suggesties om de Snellen-pagina te vernieuwen en te stroomlijnen zijn welkom.
- Verslag zomervergaderingen: er wordt gevraagd om naast de verslagen met lijsten met gevonden soorten ook telkens twee soorten van de lijst uit te diepen met foto's, uitleg over biologie etc. In de Entomologische Berichten van mei 2011 wordt dit verzoek verder toegelicht (zie daar).

Jaarverslag penningmeester (door Frans Groenen)

Contributiebetaling: Barry vraagt iedereen om eraan te denken hun contributie te betalen. Reeds eerder is afgesproken dat een lid geroyeerd wordt als deze, ondanks aanmaningen, 3 jaar lang geen contributie heeft betaald. Barry verzoekt voorts om de contributie voortaan te voldoen d.m.v. een automatische periodieke overschrijving (1x per jaar, bij voorkeur begin januari). **Let op: het rekeningnummer en de tenaamstelling zijn gewijzigd.** Dit is nu rekeningnummer 47.13.57.006, ten name van H.J. Teunissen te Vragender, onder vermelding van "Snellen". Voor internationale overschrijvingen geldt het IBAN-nr: NL28ABNA0471357006.

Volgende vergaderdatum Snellen 2011: 8 oktober. Tijdens die vergadering zullen Tymo Muus en Marja van der Straten een voordracht geven over het determineren van rupsen.

Bestuursverkiezingen

Door een communicatiefout was deze bestuursverkiezing niet in de agenda voor deze bijeenkomst aangekondigd. In het verslag in Franje was de verkiezing echter wel aangekondigd met daarbij de door het bestuur voorgedragen nieuwe kandidaten, Barry Teunissen en Steve Wullaert. Aangezien de vacatures echter al langere tijd bekend waren binnen de sectie en er geen tegenkandidaten zijn gemeld, is de bestuursverkiezing toch gehouden en is het nieuwe bestuur bij deze benoemd. Marja van der Straten zal de functie van voorzitter weer oppakken, Barry Teunissen neemt de functie van penningmeester op zich en Steve Wullaert de functie van secretaris.

Na de bestuurswisseling wordt Frans Groenen van harte bedankt voor zijn jarenlange inzet als penningmeester en Cees Gielis voor het weliswaar als interim, maar met evenveel inzet, bekleden van de functie van voorzitter van de sectie. Daarom worden ze allebei in de bloemetjes gezet.

Hierna stellen de nieuwe bestuursleden zichzelf voor. Barry Teunissen is woonachtig te Vragender (De Achterhoek) en is beheerder bij Natuurmonumenten. Barry's interesse lag oorspronkelijk bij de vogels. Daarbij kwamen al gauw de dagvlinders en door Ben van As leerde hij de nachtvlinders ook beter kennen. Sinds kort zijn daar ook de micro's bijgekomen. Het gebied Korenburgerveen te Winterswijk is de plaats waar Barry regelmatig inventariseert en hij geeft alvast aan dat hij wel mogelijkheden ziet om de zomerexcursie in 2012 daar plaats te laten vinden. Het is een hoogveengebied met ondermeer natte en droge heide, galigaanmoeras, riet,

hoogveen, blauwgraslanden, elzenbroekbos, droge bossen met den en eik en hoogveenbossen met berk. Meer info over het gebied is te vinden op www.natuurmonumenten.nl

Steve Wullaert is woonachtig te Wielsbeke (België) en is reeds 18 jaar bezig met vlinders. De eerste jaren waren dat bijna uitsluitend macro's, maar sinds 5 jaar ligt zijn interesse veel meer bij de microlepidoptera waarvan de laatste twee jaar vooral bij de bladmineerders. Daarover is hij een nieuwe website aan het maken. Alle bladminerende Lepidoptera van België zullen worden besproken en afgebeeld. De site zal nog wel even op zich laten wachten want er kruipt meer werk in dan verwacht. Daarnaast werkt hij zeer intensief met de "werkgroep bladmineerders", die opgericht is binnen de Vlaamse Vereniging voor Entomologie, door bijna elk weekend op excursie te gaan. Alle waarnemingen worden dan opgetekend en er worden mijnen meegenomen om uit te kweken. Van alle soorten en stadia worden heel wat foto's genomen om later op de website te gebruiken.

Met het aantreden van een nieuw, regulier, bestuur kan er weer aandacht komen voor vernieuwingen. Afgelopen januari is het beoogde nieuwe bestuur al bij elkaar geweest om o.a. hierover te spreken. Ideeën die naar voren zijn gekomen zijn:

- Bijeenkomsten meer structureren: per keer een speciaal onderwerp behandelen van ca. 1 uur. De leden wordt gevraagd suggesties aan te dragen voor onderwerpen inclusief bijbehorende spreker(s) c.q. jezelf aanmelden als spreker.
- Workshops weer opstarten: gedacht kan worden aan familiedeterminaties, genitaalpreparaten maken, familiespecials (Tortricidae, Coleophoridae, Pyralidae, Crambidae). Cees Gielis deelt mee dat in het Natuurcentrum een 15-tal stereomicroscopen ter beschikking staan om bij eventuele workshops te gebruiken. Ook hierbij geldt echter weer dat de leden worden opgeroepen om met ideeën te komen, maar vooral om zich te melden en iets te organiseren!
- Voor beginnende leden blijkt het vaak lastig om te weten wie kennis heeft waarvan. Daarom stelt het bestuur voor om de ledenlijst uit te breiden met informatie over specialisaties, het aantal jaren ervaring en bijzonderheden. Deze lijst kan dan gepubliceerd worden via de ledenpagina van Snellen op de website. De vraag is of de leden dit een goed idee vinden c.q. er bezwaar tegen hebben. Tijdens de vergadering vonden de aanwezigen dit een goed idee.
- De volgende ideeën zijn geopperd om de Snellen-pagina op de NEV-website te vernieuwen:
 - (Electronische versie van) Franje hierop plaatsen,
 - idem speciale voordrachten die zijn gehouden tijdens bijeenkomsten cq. workshops,
 - overzicht belangrijke naslagwerken en belangrijke websites.

Op de vraag of er mensen zijn die in de webredactie willen plaatsnemen kwam geen reactie uit de zaal. Barry geeft aan dat hij hier wel aan wil mee werken. Het bestuur roept echter anderen op om zich te melden om dit samen met hem te gaan doen. .

Zomerexcursie 2011

Cees Gielis meldt dat de zomerexcursie van Ter Haar en Snellen doorgaat van 1-3 juli in Midden-Limburg in het natuurgebied De Meinweg. Het wordt georganiseerd door Maurice Franssen en Henk Hunneman. Voor meer informatie hieromtrent moet Henk Hunneman worden gecontacteerd.

Rondvraag

Tymo deelt mee dat Microlepidoptera.nl alweer de 5de landelijke excursie organiseert; deze zal plaatsvinden in De Kop van Overijssel nl. Havelte, De Wieden en Weerribben. De excursie is gepland in de week van 18-22 juli 2011. De locatie is volgeboekt, maar er kunnen nog altijd mensen overdag komen om mee te inventariseren. Meer info bij Tymo.

Faunistische mededelingen

Tymo Muus

In de komende bijeenkomsten zal Tymo verschillende moeilijk te herkennen micro's bespreken in een themazitting genaamd "complexe microlepidoptera in Nederland". In deze bijeenkomst presenteert hij het eerste deel, over de Scopariinae (Scoparia, Eudonia; Crambidae). Elders in dit nummer staat de uitgebreide weergave van deze voordracht.

Hans Huisman

Eana incanana (Stephens) heeft Hans min of meer toevallig ontdekt bij het maken van een genitaalpreparaat van een *Cnephasia*-soort, die in Wezep op licht werd gevangen op 2.vii.2006. De soort is in 1987 voor het eerst in Nederland gemeld (de Vos 1987) aan de hand van een ex. uit Amsterdam uit 1984. Vrij snel daarna zijn er diverse meldingen geweest uit de kuststrook tussen Egmond en Oostvoorne, (mogelijk in 1973 al in Vogelenzang). In het boek van Kuchlein (1993) en op Microlepidoptera.nl worden ook vindplaatsen bij Wageningen en Stein gemeld. Waarschijnlijk is *E. incanana* vooral een kustdier met enkele verspreide vindplaatsen in het binnenland. De rups leeft op een voor ons onsamenhangende reeks planten: margriet (*Leucanthemum vulgare*), wilde hyacinth (*Hyacinthoides non-scripta*), vogelmelk (*Ornithogalum* sp.), bosbes (*Vaccinium* sp.) en wilg (*Salix* sp.). De vlinder is op het uiterlijk moeilijk te onderscheiden van andere *Cnephasia*-soorten. Rob de Vos geeft o.a. als kenmerken dat de soort iets langere vleugels en langere, slankere palpi heeft. Het eerste kenmerk is nauwelijks bruikbaar; dat heeft hijzelf ook al aan. Het tweede is mogelijk in zijn algemeenheid wel juist, maar de waarde ervan wordt sterk beperkt door het feit dat de palpenlengte bij de andere *Cnephasia*-soorten onderling tamelijk sterk varieert. Het beste is volgens Hans om vooral te letten op de dwarsbanden. Bij *E. incanana* is er meer open ruimte tussen de wortelband en de middenband. In zo'n geval loont het de moeite om een preparaat te maken.

Op de vorige vergadering presenteerde Hans een vlindertje als *Pammene splendidulana* (Guenée). In de zaal werd toen al geopperd dat het misschien *Epinotia pygmaeana* (Hübner) zou kunnen zijn. Bij controle bleek al gauw dat het een soort was uit het *pygmaeana-subsequana* complex. Nochtans een groep waarover Hans zelf al in Franje gepubliceerd had (Franje 4, nov. 1999). Zijn eerste indruk was dat het niet *E. pygmaeana*, maar *E. subsequana* was. Een genitaalpreparaat bevestigde dat. We hadden het in dit geval al direct aan het uiterlijk kunnen zien, nl. aan de sprieten, die bij het mannetje bij *pygmaeana* langbehaard zijn. Bij *subsequana* zijn ze korter en vaak rommelig. Verder heeft *subsequana* een minder geknipte afgrenzing van het wortelveld en een iets duidelijkere spiegel met wat zilverglinsterende schubben (zie ook artikel in Franje nov. 1999). *Eana subsequana* (Haworth) heeft Hans ooit al eens in Wezep gevangen, maar zegt erbij dat de twee soorten niet bepaald algemeen zijn. Anton zegt dat de soorten ook overdag in de zon te vangen zijn in de buurt van sparren.

Sinds jaren determineert Hans, samen met Ab Goutbeek, diens vangsten uit het Vechtdal en omgeving, met name de Tortriciden. Tot hun verassing bleek een donkere *Cydia*, die werd gevangen in Dalfsen op 26.v.2007 door Ab zelf, bij genitalisering een mannetje te zijn van *Cydia illutana* (Herrich-Schäffer). Deze zeldzame bladroller is twintig jaar geleden nieuw voor Nederland gemeld (Grijpma & van de Weerd, 1991). Deze entomologen onderzochten de schade die insecten toebrengen aan de zaadproductie van *Larix decidua* en *Larix kaempferi*. Zij verzamelden kegels van beide *Larix*-soorten, afkomstig uit Vaals, Wageningen en Grollo in juni en juli 1989. De daaruit verkregen rupsjes werden in het laboratorium opgekweekt en gaven het volgende jaar zeven mannetjes en vijf wijfjes van een onbekende vlinder. Deze werden gedertermineerd als *Cydia illutana*. Volgens de literatuur zouden de rupsen ook te vinden zijn in de nog groene kegels van fijnspar (*Picea abies*) en zilverspar (*Picea abies*). De enige vangst in het vrije veld, die we tot nu toe kenden is die van een ex. in het Weerter bos door A. Scheurs in 1985(?). De veronderstelling ligt voor de hand dat de vlinder wel in Nederland aanwezig is, maar moeilijk op licht komt. De determinatie berust, zoals bij veel *Cydia*-soorten, op een combinatie van uiterlijk en genitaalpreparaat. Het zijn donkere dieren, min of meer gelijkend op *Cydia nigricana* (Fabricius) of *Cydia conicolana* (Heylaerts). Een bruikbaar kenmerk is de vage dorsaalvlek, min of meer streepvormig, maar dit varieert wel. De voorvleugel is breder dan die van *Cydia strobilella* (Linnaeus) en mist duidelijke dwarslijnen zoals bij *Cydia coniferana* (Saxesen) of *C. conicolana*. De afbeelding van het mannelijk genitaal in Razovski lijkt goed. Kees Zwakhals vraagt of het niet mogelijk is om die soorten uit te kweken door middel van de kegels in het voorjaar te gaan zoeken? Hans antwoordt dat het niet makkelijk zal zijn omdat je enkel kan rekenen op de kegels die op de grond zijn gevallen en niet die nog hoog in de boom hangen, maar het is het proberen waard.

Tot slot meldt Hans nog een vangst van Ab Goutbeek: *Agonopterix curvipunctosa* (Haworth) in zijn tuin in Dalfsen op 5.iv.2009 op licht. Dit is een zeldzame *Agonopterix*-soort die vooral gevonden wordt in het noordelijke deel van Nederland en dan vooral langs de kust. Dalfsen is derhalve een bizarre vindplaats. De rups leeft voornamelijk op fluitekruid (*Anthriscus sylvestris*). Cees Gielis vergelijkt de vlinder met die vanuit de omgeving van Friesland en merkt op dat het lichte veld aan de basis en de donkere begrenzing daarvan een beetje beperkt is. De dieren uit Friesland waren zwaarder getekend. Daarom ook de naam *curvipunctosa* (curvi= gebogen; *punctosa* =gestippeld). Hans repliceert hierop dat het wortelveld een moeilijk kenmerk is, dit kan nogal variëren bij sommige soorten.

Literatuur

Grijpma P & Weerd CP van de 1991. The entomofauna of cones of *Larix decidua* and *L. kaempferi* in the Netherlands. Proc. Exper. & Appl. Entomol., N.E.V. Amsterdam 2: 46-51.

Kuchlein JH 1993. De kleine vlinders. Pudoc Wageningen. 1-715

Vos R de 1987. *Eana incanana* nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Tortricidae). Entomologische Berichten 47: 165-166.

Anton Cox

Op de rand van het Bunderbos te Geulle 29.vi.2010, langs een warme spoorlijn werd een ex. gevangen van *Prays citri* (Millière). De soort die op citrusvruchten (*Citrus* sp.) leeft moet waarschijnlijk gezien worden als cultuurvolger. Nooit eerder werd deze soort in de vrije natuur in Nederland aangetroffen.

Harry Groenink: micro's gevangen in 2010

Celypha cespitana (Hübner) te Zuidloo 11.vi.2010. *Oncocera semirubella* (Scopoli) te Zuidloo 4.vii.2010. Deze vlinder is bekend van aan de kust en het Zuid-Oosten van Nederland. Deze waarneming is dan ook bijzonder omdat deze in het binnenland is waargenomen. Deze soort is wel al een tijdje bekend van Brabant meldt Cees Gielis.

Ypsolopha ustella (Clerck) te Zuidloo 6.vii.2010 (afwijkende vorm). *Crambus uliginosellus* Zeller op de Borkense baan te Winterswijk 14.viii.2010. Deze vlinder werd gevangen tijdens de excursie van afdeling Oost. Eerst werd gedacht aan *Crambus pascuella* (Linnaeus) maar na controle bleek het toch *C. uliginosellus*. Ook is *C. pascuella* iets groter dan *C. uliginosellus*.

Marja van der Straten

Marja toont een foto die ze vorig jaar in oktober toegestuurd kreeg uit de gemeente Nunspeet. De ingesponnen plant waarop meerdere rupsen zaten is *Cotoneaster dammeri*. Uit de informatie die later werd gestuurd bleek dat de rupsjes reeds in 2005 aanwezig waren, waarna de schade jaarlijks toenam. Zelfs zo erg dat nu struiken beginnen af te sterven. Verder werd gemeld dat de beige motjes eind juli, begin augustus rond de struiken vlogen. De gemeente stuurde een monster in, waarop op één enkele meter tak van de aangetaste plant maar liefst 30 rupsen werden gevonden. Het was snel duidelijk dat het om een bladroller ging, maar determinatie met Swatschek (1958) viel niet mee, omdat hierin een opvallend kenmerk niet werd genoemd, nl. het ontbreken van de anaalkam, iets wat bij de meeste Tortriciden-rupsen wel voorkomt. Door te googlen bleek dat zich eerder in Duitsland en in Italië incidenteel uitbraken op *Cotoneaster* hadden voorgedaan door de bladroller *Ancylis tineana* (Hübner). Ondertussen waren een aantal rupsen verpopt in de klimaatkast, waaruit bleek dat het ook in dit geval *Ancylis tineana* betrof. De soort kan plaatselijk veel schade aanrichten, omdat de vrouwtjes zich nauwelijks verspreiden. Zolang er groen aan de planten te vinden is, vliegen de vrouwtjes na het uit de pop komen hooguit enkele meters verder en zetten dan weer eitjes af. Daarnaast heeft de soort, in ieder geval in warmere streken, zoals in Italië en Zuid-Duitsland, twee generaties per jaar, waardoor de populatie relatief snel toe kan nemen. Hoe dit in Nederland zit, waar de soort bepaald niet wijd verspreid is, is niet precies duidelijk. 'Eurasian Tortricidae' vermeldt twee generaties met adulten in april/mei en vervolgens in juli/augustus. Dat laatste zou stroken met de melding uit Nunspeet. Daarentegen vermeldt www.microlepidoptera.nl maar één generatie met adulten in mei/juli. Bekende waardplanten van *A. tineana* zijn fruitbomen zoals peer (*Pyrus*), pruim (*Prunus*), berk (*Betula*) en meidoorn (*Crateagus*) en blijkbaar ook *Cotoneaster*. Mogelijk zal de soort zich in de toekomst meer laten zien, mede omdat de groenblijvende *Cotoneaster dammeri* meer en meer wordt aangeplant in het openbaar groen.

Literatuur

Swatschek B 1958. Die Larvalsystematik der Wickler (Tortricidae und Carposinidae): Abhandlungen zur Larvalsystematik der Insekten 3: 1-269.

Cees Gielis geeft een mooi overzicht over de Belgische Pterophoridae (vedermotten). Bij de namen van de soorten worden de voornaamste voedselplanten genoemd, gevolgd door de rupsen-, poppen-, SEM- en vlinderfoto's.

Verslag van de voorjaarsbijeenkomst van de sectie Ter Haar op 26 maart 2011 te Schoonrewoerd.

Maja S.M. de Keijzer

Aanwezig: 37 personen: Ben van As, Frits Bink, Henk Bunjes, Tineke Cramer, Willem Ellis, Maarten Eijssker, Ab Goutbeek, Frans Groenen, Dick Groenendijk, Mathilde Groenendijk, Hans Groenewoud, Harry Groenink, Bert Groothedde, Carel ten Ham, Hans Huisman, Henk Hunneman, Maurice Jansen, Trees Kaizer, Maja de Keijzer, Ben Kruijzen, Sandra Lamberts, Hans Meulenbelt, Wim Olyslager, Leo Poot, Frans Post, Lothar Rutten, Andy Saunders, Jan Scheffers, Johan Schipperen, Jannie Sinnema, Siep Sinnema, Jap Smits, Gerrit Tuinstra, Rob de Vos, Cun Wijnen, Kees Zwakhals en Jaap Zwier

Gastspreker: Luc te Marvelde

Afwezig met afmelding: 9 leden: Anna Almekinders, Anton Baaijens, Kees Boele, Maurice Franssen, Willem G. de Jong, Hans Kuijk, Wiebe Poppe, Joke Stuurman, Ruud Vis

Opmerking: wetenschappelijke namen volgens de indeling van Fauna europaea.

Opening

Maurice Franssen is vandaag verhinderd en Henk Hunneman fungeert als voorzitter. De voorzitter opent de vergadering en heet alle aanwezigen welkom, met een speciaal welkom voor Luc te Marvelde, de gastspreker van vandaag. De secretaris, Maja de Keijzer, noemt de negen leden op die zich afgemeld hebben bij het bestuur.

Gouden Vlinder voor Willem Ellis

De voorzitter memoreert dat ons lid Willem Ellis op 5 maart 2011 van de Vlinderstichting de Gouden Vlinder heeft mogen ontvangen. Deze onderscheiding wordt toegekend aan mensen die zich verdienstelijk gemaakt hebben voor de bescherming van vlinders. Willem ontving deze prijs omdat hij jarenlang als vrijwilliger zich heeft ingezet voor het bijhouden van het databestand Noctua, waar vlinderwaarnemingen worden opgeslagen en beheerd die via de Werkgroep Vlinderfaunistiek van EIS en via de Vlinderstichting ontvangen worden. Al jaren was er behoefte aan informatie over de actuele verspreiding van de Nederlandse vlinderfauna. De fraaie actuele faunistische kaarten die nu op Vlindernet en op de Microlepidoptera.nl website getoond worden zijn gebaseerd op dit databestand. Uiteraard is ook de tweetalige website over de Europese bladmineerders die door Willem is opgezet en door hem wordt onderhouden vermeld. U kunt de site vinden via <http://www.bladmineerders.nl/>

Reacties op het vorige verslag

Er zijn geen correcties of aanvullingen gemeld en het verslag wordt goedgekeurd

Rapportage over de Snellen/Ter Haar excursies uit 2007, 2008 en 2010

2007: Frans Post geeft een mondelinge toelichting op de Snellen/Ter Haar-excursie uit 2007 aan de hand van een powerpoint presentatie. Hij heeft een verslag samengesteld over de

Samenvatting Financieel verslag sectie Snellen

BALANS	2010		Saldo	31-12-2009	31-12-2010	2-3-2011
	Uitgaven	Inkomsten				
Saldo kas 1 januari		€ 5,91-	Kas	-€ 5,91	€ 135,59	€ 135,59
Saldo bankrekening 1 januari		€ 523,57	Bank	€ 523,57	€ 336,54	€ 322,15
Saldo spaarrekening 1 januari		€ 1.097,29	Spaarrekening	€ 1.097,29	€ 1.126,75	€ 1.126,75
Contributie		€ 487,00				
Zaalhuur	€ 150,00		Totaal	€ 1.614,9	€ 1.598,88	€ 1.584,49
Jubileum Snellen						
Bankkosten						
Rente		€ 29,46				
Activiteiten			Nog te ontvangen contributie 2007			€ 9,00
Franje	€ 828,18	€ 486,13	Nog te ontvangen contributie 2008			€ 81,00
Verkoop materialen			Nog te ontvangen contributie 2009			€ 126,00
Diverse kosten	€ 40,48		Nog te ontvangen contributie 2010			€ 306,00
Kruisposten	€ 1.500,00	€ 1.500,00	Noge ontvangen rente per 21-2-2011			€ 2,07
Totaal	€ 2.518,66	€ 4.117,54				
Batig saldo 31 december	€ 1.598,88		Tegood			€ 524,07

Ontvangen contributie 2011: € 178,00; Ontvangencontributie 2012: € 18,00 Start met klein negatief kassaldo op 1 januari 2010 ontstaan door mijn afwezigheid tijdens twee Snellen-bijeenkomsten. De contributie-inkomsten zijn vergelijkbaar met andere jaren. Zes leden hebben langdurig geen contributie betaald. Kruisposten zijn stortingen per vergissing en terugstortingen van mijn prive rekening naar de Snellen-rekening. Details kunnen worden opgevraagd bij de penningmeester.

nachtvlinders in het zuiden van Limburg aan de hand van (a) eigen inventarisaties, (b) inventarisaties met Ter Haar leden uit Friesland en Brabant en (c) op basis van de ingeleverde gegevens over de 2007 excursie. Dit is de eerste schriftelijke verslaglegging van nachtvlinderinventarisatie in het zuiden van Limburg, met een duidelijke link naar ecologie en beheersvoorstellen. Frans zal dit verslag elektronisch aan alle deelnemers sturen, maar op aanvraag kan er tegen onkostenvergoeding ook een geprinte versie gestuurd worden.

2008: Henk Hunneman, organisator van de 2008 excursie met als basis Kuinre, meldt dat dit verslag bijna klaar is.

2010: Rob de Vos is bezig met de verslaglegging van de 2010 excursie op Texel. Rob vraagt om eventueel (nagekomen) waarnemingen zo spoedig mogelijk bij hem in te leveren.

2011 Snellen/Ter Haar excursieplannen

Henk Hunneman geeft informatie over de komende excursie. De organisatoren zijn Maurice Franssen en Henk Hunneman. Omdat groepsaccommodatie heel vroeg bevestigd moet worden ligt de datum al vast: het weekend van 1-3 juli 2011. Als excursieterrein is gekozen voor het Meinweggebied, een Nationaal Park met hoge landschappelijke, geologische en biologische waarde, gelegen ten zuidoosten van Roermond bij Herkenbosch. In het gebied is de peelandbreuk actief en geologische krachten hebben voor een terrassenlandschap gezorgd. Het Nederlandse gedeelte beslaat ongeveer 1700 ha. Hoge natuurwaarden hebben het Dal van de Roode Beek bij Vlodrop-Station en het Dal van de Bosbeek. Henk meldt dat er een biodiversiteitsproject Meinweg gestart is, waarin Ernest van Asseldonk van de stichting Koekeloere actief is. Met deze groep is al contact gezocht en advies door de groep is al verzekerd. Groepsaccommodatie is gevonden in Reuver, buiten het dorp is een ruimte met 3 slaapzalen met 28 bedden. Op zaterdagavond wordt traditiegetrouw een diner georganiseerd waaraan iedereen kan deelnemen. De kosten worden beraamd op 70.00 euro per persoon en aanmelden kan bij Henk Hunneman.

Financiële zaken

De voorzitter kondigt het onderwerp financiële zaken aan, verwijst naar het financieel overzicht over 2010 en de begroting voor 2011 dat gepubliceerd is in Franje en geeft het woord aan de penningmeester, Mathilde Groenendijk. Mathilde licht het verslag toe en geeft een korte verantwoording over het beleid dat in kalenderjaar 2010 gevoerd is. Een aantal niet-betalende leden is een paar maal aangemaand. Leden die na twee herinneringen (schriftelijk en soms per telefoon) nog niet hun achterstallige lidmaatschapsbijdrage hebben overgemaakt worden geroyeerd. Zodoende is het huidige ledenbestand weer helemaal up to date.

De kascontrolecommissie bestaat dit jaar uit Maurice Jansen en Jannie Sinnema. Zij hebben de boekhoudkundige verslaglegging gecontroleerd en melden dat de boekhouding over 2010 in orde bevonden is.

De penningmeester wordt gedechargeerd over het in 2010 gevoerde beleid. Maurice heeft twee jaar in de kascontrolecommissie gezeten en wordt opgevolgd door Cun Wijnen. Jannie Sinnema blijft nog een jaar aan.

De voorzitter bedankt de penningmeester en de kascontroleleden voor hun inzet en werk.

Bestuurssamenstelling

In november 2011 is de bestuursperiode van Henk Hunneman en Maja de Keijzer voorbij. Henk doet een oproep aan alle leden om zich beschikbaar te stellen voor de vacante functies van lid en secretaris. Kandidaten zijn zeer welkom, want ons bestuur draait op vrijwillige inzet van en voor de leden. Leden kunnen zich aanmelden bij de bestuursleden.

Vertegenwoordiging van Sectie Ter Haar in Sectie Thijsse

Voor alle duidelijkheid memoreert de voorzitter dat Frits Bink, onlangs uit het bestuur van de Sectie Ter Haar gestapt, wel namens Ter Haar lid van de Sectie Thijsse blijft. Frits blijft intermediair voor de nodige communicatie tussen de Ter Haar leden en de Sectie Thijsse als er zaken spelen die voor de leden van belang zijn.

Rondvraag

Namens Hans Kuijk vraagt Maja aan de aanwezigen of iemand het rapport van M.P. Peerdeman (1963): *Entomologische inventarisatie van het duingebied van Zeeuws-Vlaanderen*. Rivon rapport no 82 weet te vinden of in bezit heeft. Het enige antwoord komt van Cees Gielis, die Hans aanraadt naar de bibliotheek van Naturalis in Leiden te gaan. Maar daar hebben zowel Hans Kuijk als Maurice Jansen in het verleden al vergeefs naar het document gezocht. Mocht iemand een tip hebben of toch ergens een ex. vinden, graag een reactie naar Hans Kuijk. Dat kan via de secretaris van Ter Haar.

Voordracht Luc te Marvelde.

Correlatie tussen het uitkomen van de eitjes van de kleine wintervlinder en de eieren van de koolmees. Klimaatsverandering en de eik-wintervlinder-koolmees voedselketen.

Timing is everything! Dieren plannen belangrijke levensbeslissingen onder andere op basis van temperatuur. De afgelopen 40 jaar steeg de gemiddelde temperatuur in Nederland. Luc te Marvelde, werkzaam bij de afdeling Dierecologie van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO), legt uit dat schakels in de voedselketen verschillend reageren op temperatuur. Het blijkt dat wintervlinders (*Operophtera brumata* (Linnaeus)) te sterk reageren op temperatuurstijging waardoor de rupsen uit het ei komen voordat er bladeren zijn waar ze van kunnen eten. Het gevolg is dat een groot deel sterft. Aangezien temperatuursgevoeligheid erfelijk is, heeft de wintervlinder zich (gedeeltelijk) kunnen aanpassen aan klimaatsverandering; de huidige wintervlinders zijn minder gevoelig voor temperatuur vergeleken met 10 jaar geleden. Grote sappige rupsen vormen het hoofdbestanddeel van het dieet van jonge bosvogels. Er is een duidelijke piek in rupsenmassa, die ongeveer twee weken duurt. Wanneer deze piek plaats vindt hangt af van de temperatuur in het *late voorjaar*; in warme late voorjaren is de rupsenpiek eerder dan in koude jaren. Koolmezen (*Parus major*) en andere bosvogels moeten hun voorplanting zo plannen dat hun jongen groot zijn ten tijde van deze rupsenpiek. Koolmezen moeten ongeveer 5 weken voor de rupsenpiek beginnen met het leggen van de eieren. Koolmezen gebruiken de temperatuur in het *vroege voorjaar* om het moment van eileggen te bepalen. Aangezien temperaturen in het late voorjaar meer zijn gestegen dan temperaturen in het vroege voorjaar voorspelt de temperatuur in het vroege voorjaar de timing van de rupsenpiek niet meer goed. Hierdoor zijn de meeste koolmezen tegenwoordig te laat, met negatieve gevolgen voor het broedsucces. Waarom koolmezen zich niet snel genoeg aan kunnen passen is één van de centrale onderwerpen die nu worden bestudeerd bij het NIOO. Meer informatie is te vinden op www.nioo.knaw.nl.

Faunistische mededelingen

Gerrit Tuinstra: interessante vangsten en waarnemingen uit de noordelijke provincies

Gerrit merkt op dat hij vorig najaar geen presentatie gegeven heeft, maar dat hij ons nu weer diverse interessante waarnemingen uit de noordelijke provincies kan melden. Eerst volgen een aantal soorten die nieuw zijn voor het Lauwersmeergebied, waar hij sinds 2004 onderzoek doet. De waarnemingen van Gerrit zijn aangevuld met die van Henk Smit, woonachtig in Lauwersoog en sinds een aantal jaar ook actief op het gebied van nachtvlinders.

Anaplectoides prasina (Denis & Schiffmüller). Een soort die bijvoorbeeld in Zuidoost Friesland met enige regelmaat wordt waargenomen, maar tot dusver nog niet in het Lauwersmeergebied. In 2010 op drie data: 10.vi., 2 en 5.vii. met in totaal vijf exx..

Chrysodeixis chalcites (Esper): één ex. op licht in het Zoute Kwelgebied (een deel van het Defensie-terrein, waar sinds 2010 ook gevangen wordt) op 2.vii.2010. Deze soort is tot nu toe vooral bekend uit het zuidwesten van Nederland. Nu en dan wordt er een ex. in het noorden van Nederland gezien. *Apamea anceps* (Denis & Schiffmüller): één ex. op licht op 2.vii.2010.

Mythimna conigera (Denis & Schiffmüller) op 8.vii.2010 Henk Smit in het dorp Lauwersoog. *Eupithecia inturbata* (Hübner): één ex. op licht, een vangst van Henk Smit in het dorp Lauwersoog op 28.vii.2010. De voedselplant van deze soort is spaanse aak (*Acer campestre*).

E. inturbata is nog niet zo heel lang uit Nederland bekend en is vooral in het zuiden gevonden.

Euxoa cursoria (Hufnagel): twee exx. op licht op 1.viii.2010. De twee exx. verschilden onderling in kleur. Op 4.x.2010 kwam één ex. op licht van *Macdunnoughia confusa* (Stephens).

Mythimna l-album (Linnaeus): één ex. op licht op 4.x.2010. Nog niet eerder in de noordelijke provincies waargenomen. Uit de zaal komt de reactie dat de soort goed op smeer komt.

Ook in Appelscha is weer met licht gewerkt en daar werden de volgende soorten waargenomen: *Apamea lithoxylaea* (Denis & Schiffmüller): één ex. op licht op 7.vii.2010. Op diezelfde dag zijn er zeven exx. van *Apamea lateritia* (Hufnagel) en één ex. van *Polia hepatica* (Clerck) aanwezig. Van *P. hepatica* zijn weliswaar negen vindplaatsen in Friesland gedocumenteerd maar de soort is al erg lang niet meer in de provincie gezien. De meeste waarnemingen zijn meer dan dertig jaar geleden gedaan.

Als laatste meldt Gerrit ons nieuws over *Earias vernana* (Fabricius), de pulierengroenuil die de aanwezige leden niet in Nederland gezien kunnen hebben, want tot 2010 is de soort slechts van één vondst bekend in Nederland. Op 5.vi.1954 werd bij Donderen (prov. Drenthe) één ex op licht gevangen (Blom 1955; Lempke 1966). Kiena Brouwer heeft met Gerrit contact opgenomen over de waarneming van een kleine groene vlinder op 23.vii.2010 in haar tuin in Emmen. Op deze plek werd op 27.vii.2010 door Gerrit, samen met Kiena Brouwer en Jan en Annie Rocks (Vlinderwerkgroep Drenthe) met licht gevangen, om na te gaan of de vlinder hier aanwezig zou zijn. Op die avond werden tussen 22.30 en 02.15 uur maar liefst 24 exx. op licht gevangen, in het gebied bevindt zich dus een populatie van *E. vernana*, voor zover bekend de enige in Nederland. De vuilstort is in de begin jaren negentig buiten gebruik geraakt en daarbij bedekt met een laag grond. Verschillende soorten bomen en struiken zijn toen aangeplant, ook witte abeel (*Populus alba*). Het zou kunnen dat de soort er op deze manier terecht is gekomen, maar dat hoeft natuurlijk niet.

Literatuur

Blom WL 1955. Een nieuwe vlinder voor de Nederlandse fauna. Entomologische Berichten 15: 451.

Lempke, B.J., 1966. Catalogus der Nederlandse macrolepidoptera (dertiende supplement). Tijdschrift voor entomologie 109: 221-309

Jan Scheffers: waarnemingen uit Zuid-Holland.

Jan laat een aantal min of meer algemene en ook wat zeldzame soorten macro's zien die hij afgelopen jaar waarnam in het Bloedbergduin bij Monster, een duingebied vlak bij zijn woonplaats. Alle hierna vermelde soorten zijn op stroop gezien.

Chloroclysta miata (Linnaeus) is echter als enige gespot en gevangen met hulp van de zaklamp. Het is een zeldzame soort die Jan daar nog niet eerder heeft gezien. *Agrotis ipsilon* (Hufnagel) is een soort die hij in wisselende aantallen ziet met in 2010 de hoogste score van tien exx. op 9.ix.2010. Van *Peridroma saucia* (Hübner) werden het afgelopen jaar slechts twee exx. waargenomen en van *Hecatera dysodea* (Denis & Schiffermüller) kwam één ex. bij hem thuis in Naaldwijk op de buitenlamp af. Een vermeende *Orthosia opima* (Hübner) blijkt na controle een gewone *Orthosia cerasi* (Fabricius) te zijn. Op 22.ix.2010 werden vijf exx. gezien van *Mythimna litoralis* (Curtis). *Mythimna l-album* (Linnaeus) is in het duin bij Monster meer talrijk dan voorheen met als hoogste score 14 exx. op 28.ix.2010. Acht rupsen zijn gevonden op *Linaria purpurea*, een tuinplant die wordt aangeduid met de naam vlasleeuwenbek (niet te verwarren met het inheemse vlasbekje) in een bloementuin te Honselersdijk van *Calophasia lunula* (Hufnagel). Het hoogste aantal van 26 exx. van *Aporophyla australis* (Boisduval) werd op 28.ix.2010 waargenomen. Op dezelfde avond werd één ex. van *Lithophane semibrunnea* (Haworth) gevonden. Ook nieuw voor het duin is de zeldzame *Xylena vetusta* (Hübner). Op 24.iii.2010 en 4.ix.2010 werden hiervan twee exx. waargenomen. *Conistra rubiginosa* (Scopoli) is in het voorjaar van 2010 voor het eerst één ex. in het duin gezien, in het najaar van 2010 blijkt de soort explosief te zijn toegenomen met een hoogste score op 3.xi.2010 met maar liefst 91 exx. *Xanthia ruticilla* (Esper), wordt in de periode dat de vlinder actief is in aantal gezien, op goede avonden tussen de 50 en 75 exx. een uitschieter van een aantal jaren geleden is meer dan 180 exx. Op 28.ix.2010 komen er vier soorten *Xanthia*'s op het stroopmengsel af, *X. togata* (Esper), *X. ictertia* (Hufnagel), *X. gilvago* (Denis & Schiffermüller) en *X. ocellaris* (Borkhausen). Jan toont ons ook een parasitaire vlieg uitgekweekt uit een rups van *Helicoverpa armigera* (Hübner) die op boontjes uit Kenia is gevonden. Als laatste een close-up van een mannetje *Lymantria dispar* (Linnaeus), uit Naaldwijk.

Dick Groenendijk & Willem Ellis: nachtvlinders in Nederland

Dick presenteert een korte samenvatting over de ontwikkelingen in de Nederlandse nachtvlinderfauna waarvan de conclusies zijn gebaseerd op analyses uitgevoerd door Dick zelf en Willem Ellis. Zij hebben daarbij gebruik gemaakt van de informatie die in het door Willem Ellis beheerde Noctua bestand zit. In Noctua zitten waarnemingen die via verschillende bronnen binnenkomen waaronder die van de Vlinderstichting en de Secties Snellen en Ter Haar. Het systematisch verzamelen van nachtvlinderwaarnemingen in een databestand begon in 1980.

Het goede nieuws is dat het aantal waarnemingen dat in Noctua zit enorm groeit. Vooral na de publicatie van de Nederlandstalige gids met Nederlandse soortnamen is het aantal explosief gegroeid en het bevat nu circa 2.8 miljoen records.

De Engelse vlinderstichting heeft in 2006 de vlindersituatie in Engeland vastgelegd in haar rapport "*The state of Britain's larger moths*". Dat rapport wordt gebruikt om de Engelse situatie te vergelijken met de onze wat betreft de abundantie, de trends en de mate van bedreiging.

Wat betreft abundantie passeren *Ennomos fuscantaria* (Haworth) en *Diloba caeruleocephala* (Linnaeus) de revue: beide soorten doen het slecht in Engeland en hetzelfde geldt voor ons land. *Tyria jacobaeae* (Linnaeus) doet het echter relatief goed in Nederland maar in Engeland is de situatie een stuk slechter. In Engeland is er een afname van ongeveer 77% aantoonbaar voor *Spilosoma lubricipeda* (Linnaeus) terwijl voor deze soort de situatie in Nederland stabiel is.

Trends: alle soorten gaan in voorkomen achteruit. Als we in aanmerking nemen dat er meer kennis over vlinders is, dat er meer mensen (betrouwbare) waarnemingen verzamelen en doorgeven, dan zouden de aantallen waargenomen vlinders moeten stijgen. Dat is niet het geval. Na correctie voor verschillen in waarnemersintensiteit, blijkt dat de zeldzame soorten het meest kwetsbaar zijn en het hardste achteruit gaan. De meest algemene soorten tonen gemiddeld een stabiele situatie. De vlinderpopulaties fluctueren per jaar en per avond, maar toch kan gesteld worden dat het aantal vlinders op een laken of in een val nu 35 % lager ligt dan in 1980. De wijze van overwintering is van invloed op de toe- of afname van soorten. Soorten die als imago overwinteren nemen in lichte mate toe terwijl soorten die de winter doorbrengen als ei, larve of pop een afname vertonen. In dit opzicht is er een grote overeenkomst met de situatie in Engeland. Algen en korstmossen doen het de laatste tientallen jaren goed in Nederland dankzij de verbeterde luchtkwaliteit. We zien dan ook dat soorten die als larve afhankelijk zijn van deze organismen in aantal toenemen. Ook daarin is er een grote overeenkomst met de situatie in Engeland.

Bedreigingen. Het doorgeven van vlinderwaarnemingen is erg belangrijk want alleen bij voldoende gegevens is het mogelijk om trends te signaleren. Deze kunnen worden gebruikt voor de onderbouwing van beheersadviezen in ecosystemen en hoe om te gaan met een veranderend landschap met vegetatiewijzigingen en een toenemende recreatiedruk.

Hans Huisman: vangsten uit Ouddorp en uit het gebied rond Wezep

Hans Huisman laat *Anticlea derivata* (Denis & Schiffmüller) en *Xylocampa areola* (Esper) zien die zijn gevangen te Ouddorp in het voorjaar van 2010. Ze waren daar ook al gevangen in 2008 en 2009 maar daarvoor nooit. Blijkbaar maken die soorten daar een gunstige periode door. Op 4.vi.2010 werd in de Elspeeter Struiken in een biotoop van gemengd bos met bosbes- ondergroei een ex. van *Hyppa rectilinea* (Esper) op licht gevangen. In dezelfde periode zijn er enkele exx. van deze soort gevangen in een gelijksoortig biotoop in de Doornspijsche heide, hemelsbreed zo'n 10 km verder. Deze vlinder werd vroeger op verschillende plaatsen in ons land gevangen, vooral op de Veluwe, maar ook in Utrecht en Limburg, in bosbesgebieden lokaal soms in aantal. Sinds 1980 is de soort maar driemaal vermeld, het laatst in 2009, ook op de Veluwe. De rups leeft op allerlei loofhout, maar ook op framboos (*Rubus idaeus*), braam (*Rubus fruticosus*) en bosbes (*Vaccinium* sp.).

Tenslotte laat hij een vangst uit de Koolmansdijk in Lichtenvoorde zien, een merkwaardige vorm van *Drymonia querna* (Denis & Schiffmüller), de var. *mediogrisea* met een egaal grijs middenveld, die door Lempke in 1959 beschreven is. Die variëteit komt hier en daar voor, vooral in de Achterhoek.

Harry Groenink: waarnemingen uit oost Nederland

Zoals altijd is ook Harry Groenink weer aanwezig met nieuws over zijn aparte waarnemingen. Hij heeft *Poecilocampa populi* (Linnaeus) dit jaar gezien inclusief de afwijkende vorm *albimaculata*. Cees Alders heeft deze vorm ooit eens in de jaren vijftig waargenomen. Harry zag

een vrouwtje met een heel kort lichaam. Harry toont vervolgens de eerste waarneming van *Epirrhoe tristata* (Linnaeus), de vroegste ooit in het seizoen.

Dan is er nog een waarneming van een vlinder waar nog geen uitspraak over is. Het zou kunnen gaan om *E. hastulata* (Hübner) en als dat zo is, dan is dit de eerste waarneming in Nederland. De identificatie is echter nog niet rond.

Bert Groothedde: aparte kleurvorm van een kleine vos: *Aglais urticae* (Linnaeus)

Bert toont ons foto's van een fouragerende kleine vos op buddleja (*Buddleja* sp.). Het leuke is dat dit niet de normale bonte kleurvorm is, maar dat Bert een heel bleek gekleurd ex. gespot en gefotografeerd heeft. Een volgende foto toont een wel heel klein uitgevallen klein koolwitje (*Pieris rapae*) dat Bert op 17.ii.2011 gezien heeft.

Maarten Eysker

Maarten geeft een overzicht van vlinderwaarnemingen tijdens een fietsroute die hij regelmatig rijdt. Het zijn vooral herfst- en winterwaarnemingen en hij geeft alle aandacht aan de vlindersoorten die "invalide" vrouwtjes hebben. Hij vond 30 soorten.

BIJEENKOMST VAN DE SECTIE SNELLEN

De volgende bijeenkomst van de sectie wordt gehouden op

Zaterdag 8 oktober 2011

Om 11.00 uur in Natuurcentrum "De Schaapskooi" Overboeicop 15, 4145 NN Schoonrewoerd.

Tel: 0345-641201 website: www.natuurcentrum.nl

AGENDA

10.30 uur	Zaal open.
11.00 uur	Opening Notulen vorige vergadering Bestuursmededelingen
11.30 uur	Rondvraag
11.40 uur	Determinatie van rupsen (Marja van der Straten & Tymo Muus)
12.30 uur	Lunchpauze
13.30 uur	Faunistische mededelingen
16.00 uur	Sluiting

De secretaris stelt het op prijs om tijdens de faunistische mededelingen alvast een schriftelijke samenvatting te hebben ten behoeve van het verslag.

Eddy Vermandel zal aanwezig zijn met zijn entomologische attributen en literatuur. Als u van tevoren doorgeeft wat u eventueel wilt hebben, dan neemt hij dat in ieder geval mee: e-mail: info@vermandel.com; www.vermandel.com; tel: 0114 370 378.

In het natuurcentrum is een bar aanwezig waar u drinken en koeken kunt kopen. Er worden echter geen broodjes aangeboden! U wordt verzocht zelf voor uw lunch zorg te dragen.

Bereikbaarheid met de auto

Vanaf de A27 vanuit Breda: neem afslag Lexmond. Na 200 meter op rotonde rechts naar Hei- en Boeicop. Na 100 meter rechts naar Hei- en Boeicop. Volg deze weg 5200 meter, door het dorp. (Let op de snelheidsbeperking!). Aan de rechterzijde is "De Schaapskooi".

Vanaf richting Utrecht: neem A2 richting 's-Hertogenbosch. Na verkeersplein Everdingen, 4500 meter, afslag 12 (Leerdam/Everdingen). Bij de tweede kruising rechts af: Hei- en Boeicop-Lexmond. Na 1800 meter aan linkerzijde is "De Schaapskooi".

Vanaf de A2 's-Hertogenbosch: na verkeersplein Deil doorrijden tot afslag Zijderveld/ Leerdam. Hierna zie boven.

Bereikbaarheid met het openbaar vervoer

Neem buslijn 85 tussen station Leerdam en Utrecht v.v., stap uit bij de halte op de kruising naar Hei- en Boeicop en bel de Schaapskooi, tel: 0345 641 201. Vertrek Utrecht-Jaarbeursplein: 01 en 31 min. over het hele uur en vertrek Leerdam-station: 25 en 55 minuten over het hele uur.

BIJEENKOMST VAN DE SECTIE TER HAAR

De volgende bijeenkomst van de sectie wordt gehouden op

Zaterdag 5 november 2011

Om 11.00 uur in Natuurcentrum "De Schaapskooi" Overboeicop 15, 4145 NN Schoonrewoerd.

Tel: 0345-641201 website: www.natuurcentrum.nl

AGENDA

10.30 Zaal open

11.00 Opening door de voorzitter

Goedkeuring notulen vorige vergadering en bestuursmededelingen

ca 12.00 Rondvraag

ca 12.30 Lunchpauze

ca 13.30 Faunistische mededelingen

ca 16.00 Sluiting (uiterste tijd is 17.00 uur)

Het bestuur is nog steeds **op zoek naar een nieuwe secretaris**; de huidige secretaris Maja de Keijzer is aftredend per komende november en is niet herkiesbaar. Belangstellenden kunnen zich melden bij de voorzitter Maurice Franssen:

tel 0317-422940, maurice@franssenhagebols.demon.nl.

De secretaris ziet graag de faunistische mededelingen vergezeld van een schriftelijke samenvatting ten behoeve van het verslag zodat die tijdens het notuleren gebruikt kan worden.

Eddy Vermandel zal niet aanwezig zijn, hij komt weer in de voorjaarsvergadering.

In het natuurcentrum is een bar aanwezig waar u drinken en koeken kunt kopen. Er worden echter geen broodjes aangeboden! U wordt verzocht zelf voor uw lunch zorg te dragen.

Bereikbaarheid: Zie informatie bij Bijeenkomst Snellen